

..... LİSESİ 2022-2023 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ 2. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI

Adı-Soyadı:

Sınıfı:

No:

Puan:

1. Kutadgu Bilig alegorik bir eserdir. Siyasetname özelliği gösteren bu eserde dört karakter konuşur.

a. Aşağıdaki tabloya bu karakterleri ve özelliklerini yazınız. (12p)

Kahraman	İsmin Anlamı	Görevi	Temsil Ettiği Değer
Kün Togdı			
	Dolunay		
		Bilge/Vezirin oğlu	
			Akibet (hayatın sonu), kanaat

b. Kutadgu Bilig'in müellifi (yazarı) ve edebiyatımızdaki önemini yazınız . (3+5=8p)

2. Aşağıda verilen ifadeler doğru ise yargının başına "D" yanlış ise "Y" yazınız. (10 p)

- () Türk edebiyatında modern anlamda kısa hikayenin kurucusu Samipaşazade Sezai'dir.
- () Divan edebiyatında olay anlatan şiirlere kaside denir .
- () Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı , Gülten Akın'ın eseridir.
- () Bugünkü romanı hatırlatan ilk eser Cervantes'in 17. yüzyılda yazdığı Don Kişot'tur.
- () "Şimden gerü hiç gimesne divanda, dergahda, bergahda ve dahi her yerde Türk dilinden özge söz söylemeye" cümlesi Kaşgarlı Mahmut'a aittir.

3. Aşağıdaki kavramların açıklamasını karşılıklarına yazınız.(10p)

Mazmun :

Mahlas :

Koçaklama :

Efsane :

Doğal Destan :

4. Aşağıdaki tabloya kaside ve gazeli karşılaştırmamız.(10p)

	KASİDE	GAZEL
Nazım birimi ve ölçüsü		
Birim sayısı		
Kafiye şeması		
Konusu		
Önemli sanatçısı (kitapta örneği verilen)		

5. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle tamamlayınız.(10 p)

- İlk tarihi romanımız,ilk köy romanımızdır.
- İslami Dönem'in ilk Türk destanı'dir.

- Alper Tunga'dan bahseden İran destanı.....'dir
- Halk edebiyatında aruzla yazılan",,,, " gibi nazım şekilleri de kullanılmıştır.
- Sümerlere ait olan bu destan , tarihte bilinendestandır.

6. Aşağıda verilen eser isimlerini , eserlerin kahramanlarıyla eşleştirerek harfleri numaraların yanındaki yay ayraçların içine yazınız. (10p)

() a. Ateşten Gömlek	1. Celal, Dilber
() b. Mai ve Siyah	2. Ahmer, Abdulvahhap
() c. Sergüzeşt	3. Turgut, Kara Memiş
() d. Battalname	4. Peyami, Ayşe
() e. Forsa	5. Ahmet Cemil, Lamia

7. Aşağıdaki test sorularını çözünüz. (30p)

<p>Bir gâzele ait üç beyit şu şekildedir:</p> <p>I. Ne denlü ağlasa zâr olsa âşık Açılsa gülse gül-zâr olsa dilber</p> <p>II. Cefâyı az kılsa Hayretî'ye Sözüm bu kim vefâ-dâr olsa dilber</p> <p>III. Öpülse yâr ile yâr olsa dilber Koculsa râm-ı dil-dâr olsa dilber</p> <p>Bu beyitlerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Ayt-2018 A) I-III-II B) II – I – III C) II – III – I D) III-II-I E) III-I-II</p>	<p>Senin yazın kışa benzer Bir sevdalı başa benzer Çok içmiş sarhoşa benzer Duman eksilmeyen dağlar</p> <p>Yukarıdaki dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez? A) Hece ölçüsüyle yazılmıştır. B) Yarım uyak kullanılmıştır. C) Uyak örgüsü düzdür. D) Sözcük durumunda redif vardır. E) -şa sesleri tam uyak oluşturmuştur</p>
<p>İnsanlar tartışırken iki yol kullanırlar () Yumuşak ve sert davranmak () Yumuşak davranan taraf () kişisel zıtlaşmayı gidermek ister ve bu nedenle anlaşmaya varmak için hemen ödün verir () Dostça bir karar verilmesine çalışır () ne var ki sonunda sömürülür () acı çeker.</p> <p>Bu parçada parantezlerle gösterilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir? A) (;)(.)(.)(.)(.)(.) B) (:)(.)(;)(.)(;)(;) C) (,)(.)(.)(...)(.)(,)(.)(,)(.)(.)(.)(;)(.)(;) E) (,)(;)(;)(.)(.)(;)</p>	<p>(I) Herşey ben çocukken oldu. (II) Uzaklarda bir yerlerde, Maraş'da babalarımız, ağabeylerimiz düşmanla savaşırken bizler, onbeş yaşındaki çocuklar, tarlada çalışıyorduk. (III) Cılız, gencecik omuzlarımız, koca adamların işini yüklenmişti. (IV) En gücünde hasat zamanıydı. (V) Haftalarca evden uzak kalır; günlerimizi, gecelerimizi tarlada, harman yerinde yada istasyon yolunda ekin taşımakla geçirirdik.</p> <p>Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinde birden fazla yazım yanlışı yapılmıştır? A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.</p>
<p>Aşağıdaki dizelerin hangisinde belirtisiz isim tamlaması kullanılmamıştır? A) Beni sen, uğrattın zalim derde B) Sivas ellerinde sazım çalınır C) "Herkes çalışsın" sözü hala kulaklarımda D) Sanatçı yazın dünyasında önemli yere sahipti. E) Yâr yaylasından kar ister gönül</p>	<p>İnsan annesini sevmez mi hiç? Yukarıdaki cümlenin özellikleri aşağıdakilerin hangisinde tam olarak doğru verilmiştir? A) Kurallı – soru – isim cümlesi B) Devrik – olumsuz – fiil cümlesi C) Devrik – olumlu, soru – fiil cümlesi D) Kurallı – olumsuz, soru – isim cümlesi E) Kurallı – olumlu– fiil cümlesi</p>

NOT: Sınav süresi bir ders saatidir.
Başarılar dilerim.

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni

.....

CEVAPLAR

8. Kutadgu Bilig alegorik bir eserdir. Siyasetname özelliği gösteren bu eserde dört karakter konuşururur.
- c. Aşağıdaki tabloya bu karakterleri ve özelliklerini yazınız. (12p)

Kahraman	İsmi Anlamı	Görevi	Temsil Ettiği Değer
Kün Togdı	Gün Doğdu	Hükümdar	Adalet
Ay Toldı	Dolunay	Vezir	Saadet, mutluluk
Ögdülmiş	Övülmüş	Bilge/Vezirin oğlu	Aklı ve anlayış
Odgurmuş	Uyanmış	Derviş, zahit bir kişi	Akibet (hayatın sonu), kanaat

d. Kutadgu Bilig'in müellifi (yazarı) ve edebiyatımızdaki önemini yazınız . (3+5=8p)

Yazarı Yusuf Has Hacıptir. İlk siyasetnamedir edebiyatımızda. Geçiş Dönemi'nin edebî eser niteliği taşıyan ilk örneğidir. İslamiyet etkilerinin görüldüğü ilk eserdir. Türk edebiyatında ilk mesnevidir.

9. Aşağıda verilen ifadeler doğru ise yargının başına "D" yanlış ise "Y" yazınız. (10 p)

- (D) Türk edebiyatında modern anlamda kısa hikayenin kurucusu Samipaşazade Sezai'dir.
- (Y) Divan edebiyatında olay anlatan şiirlere kaside denir .
- (D) Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı , Gülten Akın'ın eseridir.
- (D) Bugünkü romanı hatırlatan ilk eser Cervantes'in 17. yüzyılda yazdığı Don Kişot'tur.
- (Y) "Şimden gerü hiç gimesne divanda, dergahda, bergahda ve dahi her yerde Türk dilinden özge söz söylemeye" cümlesi Kaşgarlı Mahmut'a aittir.

10. Aşağıdaki kavramların açıklamasını karşlarına yazınız.(10p)

Mazmun :Kavramları dolaylı yoldan anlatan söz

Mahlas :Takma ad.

Koçaklama :Kahramanlık şiiri.

Efsane : Söylence. Kişi, yer ve olayları konu alan, inandırıcılık özelliğine sahip olmakla birlikte olağanüstülükler yer veren, kaynaklarını genellikle geçmişten alan kısa ve anonim anlatılardır.

Doğal Destan : Milletlerin yaşamında derin izler bırakan tarihsel ya da toplumsal bir olayın sözlü gelenekte olgunlaştıktan sonra destan geleneğini bilen biri tarafından derlenmesiyle oluşan destanlara doğal destan denir.

11. Aşağıdaki tabloya kaside ve gazeli karşılaştırınız.(10p)

	KASİDE	GAZEL
Nazım birimi ve ölçüsü	Beyit/ aruz ölçüsü	Beyit/ Aruz ölçüsü
Birim sayısı	33-99	5-15
Kafiye şeması	aa xa .../ aa ab	aa xa .../ aa ab
Konusu	övgü	Aşk, şarap

Önemli sanatçısı (kitapta örneği verilen)	Nefi	Fuzuli
---	-------------	---------------

12. **Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle tamamlayınız.(10 p)**

- ...**Cezmi**..... İlk tarihi romanımız,**Karabibik**.....ilk köy romanımızdır.
- İslami Dönem'in ilk Türk destanı**Satuk Buğra Han DEstanı**.....'dir.
- Alper Tunga'dan bahseden İran destanı...**Şehname**....'dir
- Halk edebiyatında aruzla yazılan” **kalenderi, divan, selis, semai, ...**” gibi nazım şekilleri de kullanılmıştır.
- ...**Gilgamiş**..... Sümerlere ait olan bu destan , tarihte bilinen ...**ilk**destandır.

13. **Aşağıda verilen eser isimlerini , eserlerin kahramanlarıyla eşleştirerek harfleri numaraların yanındaki yay ayrıçların içine yazınız. (10p)**

(4) a. Ateşten Gömlek	1. Celal, Dilber
(5) b. Mai ve Siyah	2. Ahmer, Abdulvahhap
(1) c. Sergüzeşt	3. Turgut, Kara Memiş
(2) d. Battalname	4. Peyami, Ayşe
(3) e. Forsa	5. Ahmet Cemil, Lamia

14. **Aşağıdaki test sorularını çözünüz. (30p)**

<p>Bir gazele ait üç beyit şu şekildedir:</p> <p>I. Ne denlü ağlasa zâr olsa âşık Açılsa gülse gül-zâr olsa dilber</p> <p>II. Cefâyı az kılsa Hayretî'ye Sözüm bu kim vefâ-dâr olsa dilber</p> <p>III. Öpülse yâr ile yâr olsa dilber Koculsa râm-ı dil-dâr olsa dilber</p> <p>Bu beyitlerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? Ayt-2018</p> <p>A) I-III-II B) II – I – III C) II – III – I D) III-II-I E) III-I-II</p>	<p>Senin yazın kışa benzer Bir sevdalı başa benzer Çok içmiş sarhoşa benzer Duman eksilmeyen dağlar</p> <p>Yukarıdaki dörtlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?</p> <p>A) Hece ölçüsüyle yazılmıştır. B) Yarım uyak kullanılmıştır. C) Uyak örgüsü düzdür. D) Sözcük durumunda redif vardır. E) -şa sesleri tam uyak oluşturmuştur</p>
<p>İnsanlar tartışırken iki yol kullanırlar () Yumuşak ve sert davranmak () Yumuşak davranan taraf () kişisel zıtlaşmayı gidermek ister ve bu nedenle anlaşmaya varmak için hemen ödün verir () Dostça bir karar verilmesine çalışır () ne var ki sonunda sömürülür () acı çeker.</p> <p>Bu parçada parantezlerle gösterilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?</p> <p>A) (;)(.)(.)(.) (.) (.) B) (:)(.)(;)(,) (;)(;) C) (,)(.)(,)(...)(.)(,) D) (:)(.)(.)(.) (;)(,) E) (,)(;)(;)(.)(,) (;)</p>	<p>(I) Herşey ben çocukken oldu. (II) Uzaklarda bir yerlerde, Maraş'da babalarımız, ağabeylerimiz düşmanla savaşırken bizler, onbeş yaşındaki çocuklar, tarlada çalışıyorduk. (III) Cılız, gencecik omuzlarımız, koca adamların işini yüklenmişdi. (IV) En gücüde hasat zamanıydı. (V) Haftalarca evden uzak kalır; günlerimizi, gecelerimizi tarlada, harman yerinde yada istasyon yolunda ekin taşımakla geçirirdik.</p> <p>Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinde birden fazla yazım yanlışı yapılmıştır?</p> <p>A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.</p>
<p>Aşağıdaki dizelerin hangisinde belirtisiz isim tamlaması kullanılmamıştır?</p> <p>A) Beni sen, uğrattın zalim derde B) Sivas ellerinde sazım çalınır C) “Herkes çalışsın” sözü hala kulaklarımda D) Sanatçı yazın dünyasında önemli yere sahipti. E) Yâr yaylasından kar ister gönül</p>	<p>İnsan annesini sevmez mi hiç?</p> <p>Yukarıdaki cümlelerin özellikleri aşağıdakilerin hangisinde tam olarak doğru verilmiştir?</p> <p>A) Kurallı – soru – isim cümlesi B) Devrik – olumsuz – fiil cümlesi C) Devrik – olumlu, soru – fiil cümlesi D) Kurallı – olumsuz, soru – isim cümlesi E) Kurallı – olumlu– fiil cümlesi</p>